

F O A I E

pentru

minte, inimă și literatură.

No. 41.

Luni, 13. Octombrie

1847.

СПИЧЕ ИСТОРИЧЕ.

(Брмаре.)

Дн тѣмпериле ачесте се арсеръ къ фок дн Ъгаріа тѣлці маці ші мѣпері дескѣнтѣторѣ, деспре каре се зичеа, къ прѣн фертече ші дескѣнтече ар фѣ воит а адѣче грѣндѣнъ песте тѣтъ Ъгаріа ші Трансѣлваніа, ка аша съ се пѣардѣ тоате фрѣптѣрѣ ші вііле. Лѣкрѣл дѣсѣ се дескоперѣ мѣнѣнат. Кѣчѣ фетѣца зѣві вѣрват дн вѣрстѣ де 10—12 ані фѣнд дѣсѣ дн вііа пѣрѣнѣаскѣ ші азѣнд аколо пе тѣтъ съѣ плѣнгѣндѣсе дн контра дѣделѣгатеѣ сечете, зѣсе вѣтре тѣтъ съѣ: тѣтъ, де вреаѣ, еѣ зѣор дѣѣ поч прѣдѣче плѣіе, іар де вреѣ ші грѣндѣнъ. Дѣнтре вѣндѣ пѣрѣнтеле, де зѣде ші дела чѣне ар фѣ дѣвѣдат еа ачѣеа, рѣспѣнсе, къ дела тѣта са. Атѣнчѣ пѣрѣнтеле сѣрпѣнс, дѣ зѣсе: фѣ дакъ поѣѣ, ка съ вѣтъ грѣндѣна вііа поастрѣ, іар пе чѣлѣмѣте вѣчѣне съ ле лѣсе неатѣнсе. Ачѣеа ш'аѣ плѣнѣт прѣмѣіѣвѣа прѣдѣкѣнд о грѣндѣнъ дѣфрѣкошатѣ песте вііа пѣрѣнѣаскѣ. Пѣрѣнтеле фѣкѣ де лок репорт ла маѣістрѣт, каре прѣнсе пе фетѣцѣ де дѣпрѣзѣнъ къ пе мѣтѣса, апоѣ ачѣстеа спѣсерѣ ші пе алѣѣ тѣлці вѣрвѣдѣ ші фетѣѣ, карѣ къ тоѣѣ фѣрѣ пѣдепѣсіѣѣ

къ мѣрте прѣн фок. Лѣкрѣл ачѣсте де пе се дескоперѣа, ера съ адѣкѣ тѣре пѣрѣкѣл, кѣчѣ дѣпѣ към тѣртѣрѣсіѣрѣ дескѣнтѣторѣѣ, ера съ пѣарѣ тоате вііле ші фрѣптѣрѣмѣ атѣт дн Ъгаріа, кът ші дн Трансѣлваніа. Кѣчѣ де ші ѣ адевѣрат, къмкъ маѣѣ ші дескѣнтѣторѣѣ, ва ші дѣаволѣл дела чѣне п'аѣ нѣчѣ о пѣтере де а вѣтъма пе ѣменѣ саѣ семѣпѣтѣрѣле, тогѣшѣ лѣсѣндѣѣ Дѣмпе зѣѣ ші дѣндѣле пѣтере а фѣче зѣна ка ачѣаста пѣнтрѣ пѣкателе ѣаменѣлор, пот фѣче тѣлте рѣле, дѣпѣ към адеверѣаѣлѣ історѣа маѣѣлор лѣѣ Фараѣн ші а патрѣіархѣлѣ Іов.*) (Фаѣа 279—280.)

*) Пѣрѣре фѣрте рѣшѣнѣторѣ де зѣн крѣдѣн ші къ атѣт маѣ вѣртѣс де зѣн поѣнѣ крѣдѣн есте ачѣаста. Прѣдеаѣ къ дн веакѣл тѣѣ ера фертекѣторѣѣ? Кѣ че пѣтере лѣкра ачѣѣа? Кѣ а дѣаволѣлѣ? Тѣ дѣсѣ крѣзѣ къ Хс. сѣѣрѣтѣсе тѣтъ пѣтереа тѣртѣрѣлѣ ші лѣгѣсе пе дѣаволѣ; кѣчѣ алѣмѣнтреа де че се пѣронѣ пе вѣрѣче? пѣнтрѣ че се погорѣ ла тѣртѣрѣ? — Кѣ воѣа лѣѣ Dzeѣ? Рѣшѣне сѣѣѣ фѣе; апоѣ дѣр къ че дрѣнт зѣѣдеаѣ пе ачѣѣ ѣаменѣ прѣн фок, дакъ еѣ ера трѣмѣшѣ дела Dzeѣ спре пѣдеаѣса ѣменѣлор? Дн адевѣр кѣнд чѣтѣм дн хронѣка ачѣаста скрѣіѣс де атѣѣѣ поѣѣ (5—6 ішѣѣ) атѣтеа сѣперстѣнѣѣ рѣдѣколе, пе вііне ка ші към ам чѣтѣ Livii Libr. 22 et 23 de bello punico, зѣде іарѣш се дѣшѣрѣ ѣ сѣмѣ де мѣнѣнѣ ка дѣтѣмѣлѣге. Че ѣсѣвіре е дѣнтре Livie пѣгѣвѣл ші дѣнтре Massa, Fuchs, Lupinus, Oltard, Gunesch ші алѣѣ поѣѣ крѣдѣнѣ де ѣрѣ че конѣсіѣе?? Red.

Ла фаца 280—290 кроністѣл дескрие тѣрѣзѣрілор Молдовенілор сѣпт принчіпеле Стефан, каре domni пе ла а. 1616—1617 ши де каре воіеріі черкарѣ а се скѣпа пріп о конспірае, кареа дѣсѣ пѣ еши віне ла кале, кѣчі афлѣнд принчіпеле деспре планѣл лор, пе кѣді пѣтѣ пѣне тѣпа, дѣ ошорѣ тірѣпѣде. (Bezî maî пе ларг оріціналѣ ла локѣл читат.)

Ла фаца 290 се дескриѣ тішкѣріле ротѣнілор din Valachia сѣпт принчіпеле Александрѣ, каре ера зп грек тіран ши лаком де авѣдіі, ши адміністра провинчіа фоарте рѣѣ, лѣсѣнд ла о парте пе воіеріі ротѣні патриодіі ши ашезѣнд ла тоате постѣріле челе маі дѣсемѣтѣоре пе стрейніі гречі чеі адѣсесе кѣ сіне дін фанар, ѳмені фѳрте рѣпіторі, каріі пѣ съ тѣлѣзѣтірѣ кѣ тал-тратарѣ пе воіерітеа ротѣнѣ, чі пе лѣпгѣ ачеаста стѳрсерѣ ши деспоіерѣ ши пе сер-мана плеве кѣ феліѣрі де контрівѣдіі ши тѣпкѣторіі, дѣкѣт воіеріі пе маі пѣтѣнд рѣѣда асемеѣа тірѣніе, фѣкѣрѣ конспірае, ка съ скапе patria де ачеа харпіе стрѣ-пѣ; дар дескоперіндѣсе дѣчеркареа лор, тѣлді дѣші пердѣрѣ віада ши авереа, алдіі іарѣші скѣпѣнд дѣ Трансільваніа, тіж-лочірѣ ла принчіпеле де аколо ка съ віе кѣ ѳсте ши сѣі скапе де тіранѣл Алесандрѣ. Ачеаста се ши дѣтѣмплѣ дѣ лѣпа лѣі Івніе 1618 ашезѣнд дѣ локѣі пе Лошѣ. Фечіорѣл лѣі Сімеон. (Bezî дѣ кронікѣ маі пе ларг.)

Кроністѣл пе дѣсеатѣѣ ачі зп есем-ѣлѣ де о сѣжрченіе (аварідіе) рарѣ, каре пѣ о пѣтет трече кѣ ведереа. Ла аѣл 1619 трѣіа дѣ Вістрідѣ зп ом авѣт аѣт-те Георгіе Бергерсдѳрѣр, дѣ вѣрстѣ де 70 ані, каре дѣ тіперѣдеде саме дѣѣрѣ-

касе зп пост фѳрте палт ла мацістратѣл де аколо. Ачеста се спѣозѣрѣ де вѣрѣл сѣѣ дѣ піфнідѣ, дѣпѣ че кѣ о зі маі пайнте се плѣпсе кѣтре содѣа са пѣптрѣ мареа ефтіпѣтате ла каре ажѣсесе дѣ аѣл а-чела віпѣл ши вѣкателе, зікѣнд кѣ аѣтп п'аре кѣ че съ трѣіаскѣ, кѣ тѳте кѣ аѣеа треі піфніде пліне кѣ віпѣрі ши кѣтеѣа грѣпаре дѣкѣркате кѣ вѣкате, іар пе лѣп-гѣ ачестеа ши 10,000 фіоріні вані гата. *Auri sacra fames, quid non mortalia re-ctoga cogis!**) Кадаврѣл лѣі се легѣ де кѳда зпѣі кал ши аша се трасе пріп четате пѣ-пѣ ла локѣл перѣзѣрілор, вѣде се морѣпѣ-тѣ. (Паѣ. 293.)

Ла фаца 303 читім зп акт діпломатіѣ, каре пегрешіт кѣ дѣтѣрѣтасе фѳрте тѣлѣт пе принчіпеле Бетмен, ка съ пѳрте ресѣоіѣ дѣ контра дѣмпѣратѣлѣі ѣрман, деспре каре кроністѣл зіче, кѣ де пѣл аѣла дѣ тавѣскріселе а доі вѣрѣаді тарі, пѣл вѣ-ріа аічі. Ачелаш сѣпѣ аша: „Кѳкѣлѣ-сѣл че с'аѣ аѣітат ла Віена дѣ Австріа ла а. 1624. Дѣ зілеле дін зрѣтѣ а ле аѣлѣі треѣт, маі пайнте де а пѣші принчіпеле Трансільваніеі дѣ аѣарѣ, ла Віена дѣ Ав-стріа дѣпѣ о сѣѣтѣіре серіѳсъ се деліѣѣрѣ дѣ че кіп с'ар пѣтеа ашеза о пѣчѣіре статорнікѣ дѣ тѳте ѣтріле ши провинчііе че сѣпт сѣпѣсе імперіѣлѣі Маіѣстѣдіі Сале, ла каре фѣсерѣ фаѣѣ: пѣчіѣл апостоліѣ, солѣл Спаніеі, солѣл флорентіп, пленіпо-тендіі дѣмпѣратѣлѣі, Харас ши Хоіс, кар-діналѣл моравілор ши Дітріхѣаіп, принчі-пеле де Валѣаіп ши дѣкѣт зпші алдіі дін фрѣнташіі дерегѣторі орѣндѣдіі де кѣтре

*) Фѳте де вані, ла че пѣ сіменіі тѣріторіеле вентѣрі!

дипъратъл. Солъл Спаніеі пропъсе дп кпвл ѳртъторѣ: Къ че модърі ші къ че мѣжлоче, дппъчѣвндъсе мѣшкъріле імперѣлвѣ, с'ар пътеа дпнеа Ънгаріа ші Трансѣлваніа дп свпъпере ші кредпндъ кътре Чесареа са Маѣстате? Авзвндъсе ачеастъ пропъпере ші дъндъшѣ фѣдъекаре вотъл съѣ, дпнтре ачеѣа вѣвл, каре се rezima маі мѣлт пе паче, ворвѣ дп ѳртъторѣл мод: Нація магіаръ дшѣ апъръ къ тóтъ вѣрвѣдѣа дрептѣрїле ші датпнеле дърїі сале, ші тѣрвѣрїле че се пъскъръ пълъ акъм, п'аѣ пѣрчес дп алт ѣсвор декът дпн къл кареа прївїледїлор ші а лївертѣдїі; деch дакъ с'ар дървѣ іаръш къ лївертатеа де маі пайнте ші къ скътїрїле де каре дела дпчепѣтѣл дърїі лор с'аѣ вѣкврат фѣръ нїчї о дптрерѣмпере, ші дакъ с'ар реашега дп стареа де маі пайнте, фóрте вшор ші фѣръ нїчї о гревтате с'ар свпъне де поѣ ла каса австриакъ ші ар ретълеа дп кредпндъ вечнїкъ. Ла каре солъл спанїол дптревнд: къ кътъ óсте ші къ че спесе пътеа ста дп контръ предечесорїі дппъратѣлвѣ roman дп тїмпѣрїле ресвоѣелор тѣрчедїі ла вп двштан аша кѣмплїт ші тїран, і с'аѣ респѣнс къ дпвоїреа тѣтѣрор, къ оастеа дппъраділор дп прївїнда солдаділор цертанї, нїчї одатъ пѣ трекъ песте пѣтърѣл де 24,000 афаръ де трѣпеле челе вшоаре. Деchї респѣнсе солъл Спанїеі: Бїне! Редеаска Маѣстате ші предпдѣратѣл теѣ Domn хотъръ а да дп апѣл ачеста, с'аѣ орї ші кпнд ва чере тревїнда 40,000 солдаді алешї ші вїне артаді, пе карїі дп рестїмп де 40 апї лї ва свѣдїнеа къ пропрїеле сале спесе. Ла каре óсте дакъ се ва адавѣе ші арматѣра чеа вшоаръ а полонїлор, ачеастъ цїптѣ

некредпнчїоастъ (perfidia), кареа де атътеа орї вѣтѣмѣ Маѣстатеа ші авторїтатеа чесаръ, се ва стѣлѣе дпн рѣдъчїпѣ, ші вечїна патрїе се ва скътї де тїранеле лор дпквѣрѣрї. Ла ачеастъ септїндъ с'аѣ респѣнс де кътре консіларїі дппърѣтецїі: Нація магіаръ есте о націе фоарте съпѣтóсъ, депрїнсъ вїне ла арме, дедатъ къ спедїцііле де ресвоїѣ, акъм адѣсъ ла ачеа старе, ка съ чеаръ ажѣторїѣ пѣрѣреа дела тѣрчї, еа пѣ вшор се пóте апѣса, нїчї дпквѣрѣрїле лор фак атъта касъ. Ачесте солъл спанїол рефрѣнтѣндъле, адавѣе: маі пайнте де тóте тѣркѣл тревѣїе дпдонат къ авр, деспѣрдїт де Бетлен, ші адѣс пълъ аколо, орї къ че мод, ка съ враскъ пе цїпта магіаръ пѣрѣндѣсїе ачеаста де трѣдѣтóре, ші съ се мѣжлочїаскъ о паче вечнїкъ къ каса австриакъ, іар пе свпт мѣлѣ съ се апрїндѣ вѣрвѣтедѣе. Дптр'ачеаа ѳрмаді пашїі недпвїнсѣлвѣ постѣр реде шї кпвл къ каре ел дшѣ дптѣрї монархїа са; ла варварїі ачеѣа съ лї се деа гвѣрнаторї къ пѣтере непѣрѣдїнїтъ (absoluta), къ авторїтате фоарте таре атът дп хотърѣрї де жѣдекатъ, кът шї дп адѣчереа поѣлор лецї, аша дпкът дела септїнда гвѣрнаторѣлвѣ съ пѣ фїе нїчї кът іертат а се авате, къ атът маі пѣдїо а апела; съ се апасе дп челе маі тїкълоасе модѣрї, ші кпнд с'ар пълѣе де недрептѣдїрїле че лї с'аѣ фѣкѣт, атѣлчї съ се ретрїмїтъ ла гвѣрнатор къ ачеа десвїнсїре, кѣмкъ Маѣстатеа дппърѣтеаскъ пѣ шїе нїмїк деспре тїрѣнїа гвѣрнаторѣлвѣ съѣ, шїї паре рѣѣ пентрѣ недрептеле лѣї пѣртѣрї, дптр'ачеаа съ се лѣкре дпн тоате пѣтерїле ка гревтѣдї съ се адавѣе дпн тóте пѣрѣїле. Аша фѣарѣле ачеле че пѣ пот прївї аша де

)(

парте, дмпъратвлѣ пѣи пот аскріе нічі о віпъ, нічі о грешалъ, чі тóтъ кріма ва рекъдеа аспра гъвернаторѣлѣ; ачеѣѣа дпсъ съ пѣ дпчете дела пеледѣвѣрі, чі сѣ дпкопцѣре къ тот фелѣл де техне, пе ацѣтаторі сѣи сѣпѣе ла педенсе ші сѣи дптърѣте дп кпзрѣ неавзѣте. Аша цпнта ачеаста пестферітóре де жѣг, ва фі сілітѣ а револта ші а се рескъла дп контра гъвернаторѣлѣ; фѣкънд еї зна ка ачеаста, воі фѣръ сѣ ле аскѣлтацѣ кавса, аведѣ аї оторѣ, ка пе піѣе вѣтъмѣторі де Маїе-стате; еї вор чере ажѣторѣв дела вечпні, ші аша лѣкрѣл ва рееші ла кале дѣпъ дорпдѣ. Новімітеа дпкъ ва фі пѣрташъ ла фѣръделеѣе; аспра ачестора аведѣ а дпдрепта маї дптъї кóселе, ші ка пе знпї тѣрвѣрѣторі фѣрѣташї аї кѣрѣлѣ пострѣ пе ачеѣѣа аведѣ аї ѣерѣе маї дптъї дпн вїадѣ, ші аша пе чеї че аѣ дппедекат пѣлѣ акѣм топархїа аведѣ аї стпнѣе дела чел маї мѣк пѣлѣ ла чел маї маре, ші ашезѣнд о паче статорпкѣ ші вечпкѣ, де мѣлѣт дорпѣтѣ, веѣдї пѣтеа а редпнтоарче кѣзѣвта дпн парте тѣрпме ші тѣрпре а кавсеї австриаѣе. Дакѣ дпн дптъмпларе пре-зѣса óсте с'ар періклїта, атѣнчї domпѣл меѣ пе лѣпгѣ челе 40,000 хотѣрѣ а маї а-давѣе 20,000.

Ачест респѣс фѣ віне прїпмїт де кѣ-тре тодї; дечї дпкеїндѣсе копѣлтареа, с'аѣ трпміс ла дмпѣратѣл, каре лѣнд дп вѣгаре де сеамѣ кѣвѣнтѣл ші аѣзогѣнд фоарте мѣлте, сѣптскрісе ла ачеастѣ сен-тпдѣ. Дпдепліпїреа еї с'аѣ дпкредпндат де лок дѣчелѣ де Волѣцаї ші графѣлѣ де Монтепегро, а кѣрор дегрегѣторіе есте. ка дпдатѣ че вор кѣнóѣе чеа дпнтѣ мш-каре ші вор дпделеѣе деспре о рескóлѣ

дп ßогарїа, сѣшї іеа прїлеж ші сѣ дп-кѣргѣ дп презѣса ѣарѣ, ші дпчепѣнд де-ла Спнтавіа де лѣпгѣ рѣлѣ Ваг, сѣ отóре пе тодї карїї ворѣеск энѣреѣе дела 12 апї пѣлѣ ла чеї маї вѣтрѣні, ші пѣдїпа чпнсте че поартѣ дп фѣрѣте дпсемпѣтѣ прпн перї, сѣ ле о смѣлгѣ де тот. Ачеа-стѣ мѣчелѣрїе сѣ о зрмезе пѣлѣ ла Ка-шовїа, аколо одпхпнд дп серѣвѣторїе па-ѣерїї лѣї Хс., сѣ трпзмѣе. Дп прїмѣ-вара вїїтóре сѣ інтре дп Трансїлванїа ші аколо сѣ зрмезе кѣ тїрѣнїа чеа маї ма-пнѣлѣ, пѣлѣ кѣнд пе прпнчпеле Трансїлва-нїеї, каре есте зрѣиторїѣл рескоалеї саѣ дп вор алѣнга дпн ѣарѣ, саѣ дп вор да прпнс дп мѣна дмпѣратѣлѣ. Іар де кѣм-ва вѣтаїа ачеаста с'ар пролѣпцї, атѣнчї ло-кѣрїе челе дешерте де локѣиторї сѣ се редмплѣ де поѣ кѣ пацїї дпн афарѣ, ші аша пѣ пѣмаї сѣ скапе де прѣпѣдїре, чї дпкъ сѣ се факѣ ші спорїре.

Ачеастѣ сентпдѣ солѣл спанїол 'шї о дпкеїе кѣ ачел протест, кѣ дакѣ Маїе-статеа Са дмпѣрѣтеаскѣ потрївїт кѣ хо-тѣрѣреа че с'аѣ фѣкѣт, пѣ ва лѣса сѣ се дѣкѣ деадрепѣл дп депліпїре, реѣеаска Маїеастате а Спанїеї дшї ва ретраѣе тот ажѣторїѣл дела дмпѣратѣл. Испрѣвпндѣсе ферїчїт ачеастѣ лѣкраре, сѣ се дпнтрепїа-дѣ тот асемелеа пѣшїре дп Моравїа, Бо-емїа ші Сїлезїа кѣ пѣмѣнтѣрїе че се дпн де еа. Делїверареа ачеаста кѣ сѣѣтѣрїї че се цїнеа дп тоате зїлеле, се пролѣпцї пѣлѣ дп а шептеа лѣпѣ. (Паѣ. 303—306.)

(Вор зрѣма.)

Вокаблларѣ де ворѣе стрѣине дн лим-
ва ромъпъ.

Ної кз ачааста прекзртъм Вокаблларѣл, пре-
тинънд кз тот дрептѣл ка чѣиторїї съ шїл кѣ-
щїце аша кзм енї ачелаш тїпърїт де днсъш Дн.
авкторѣл. Маї третем ачї дїн капетѣл ачелъїаш
днкъ пѣмѣї зрѣтѣореле:

Обсервації.

Бѣпѣл теѣ чѣитор, трекънд ачест мїк
вокабллар, 'дї о венї поате дн мїоте кѣ
еѣ оїѣ фї щїїнд славонече, тѣрчече, зп-
гѣрече, немече? — Еѣ днсъ ддї спѣїз
маї дїнаїте, кз тоате кѣ ддї спѣїз акзм
дн зрѣтѣ, ка съ пѣ фїе ворѣѣ тѣїне пої-
тѣїне. Славонече ам азїт кѣте одатѣ
чїтїнд, шї тѣрчече, зпгѣрече шї немече-
ще ам азїт ворѣїнд, шї дѣпъ свѣт атѣ-
та пѣчїѣ съ дїстїнг кънд о чїтї чїнева сла-
вонече съдї спѣїз кѣ пѣ чїтече тѣрчече.
Іа свѣта вїне кѣ дн орголїл шї дн гжм-
фареа теа де автор, те лѣаїз пе департе
шї пѣдї спѣсеїз д'а дрептѣл одатѣ кѣ пѣ
щїї лимбеле астеа; дѣмнеата днсъ фѣ вїне
шї креде адевѣрѣл кзм есте кѣрат, їар пѣ
кзм воїѣ съ те адѣк еѣ дїн кондеїз.

Днсъ тѣ веї днтрева: дакъ пѣ щїї,
де зпде кѣнощї кѣ ворѣеле астеа свѣт
славонещї, тѣрчещї? . . . — Съдї спѣїз
кзм:

Дѣмнезеѣ а лѣсат тот лѣкрѣ съ аїѣ
пїще семне але сале партїкъларе ка съ се
кѣноаскъ дїн алтѣл. Чїзперчеле венїносѣ
аѣ о формѣ, о фадѣ че дѣпъ обї ддї спѣп
ѣ пѣ се каде съ ле тѣпъпчї. Скоате зп
копїл че п'а възѣт днкъ аїмале, шї ара-
тѣї зп лѣп, о вѣлпе шї зп мїел, аратѣї
о кѣкѣваїе, о чїоарѣ, зп ерете шї о по-
рѣтѣїдѣ, шї веї ведеа ла каре траде. Дѣ-

мнезеѣ п'а лѣсат семне пѣмѣї дн кѣлорї
шї дн форме, че се пот ведеа кѣ окїї;
а лѣсат семне шї дн свѣпете ка съ щїе
шї орѣїї кѣте чева: зп орѣ пѣ щїе кѣп
е форма калѣлѣї шї а тѣгарѣлѣї; днсъ
дї кѣноаще дѣпъ немїезат шї дѣпъ свїе-
рат. Дѣмнезеѣ а допат пе пѣзп кѣ пене
фрѣмоасе, пе мїел кѣ вѣлпдеде, пе гѣщѣр
кѣ о колоаре верде детеставїлѣ, пе шар-
пеле чел маї венїнос кѣ клоподеї ка съдї
деа де щїре де департе а те фери де дѣп-
сел. Дѣмнезеѣ дн мареа са вѣлѣтате а
превѣзѣт шї пентрѣ оамепї шї пентрѣ а-
пїмале, шї пентрѣ вѣзѣторї шї пентрѣ
орѣї, шї пентрѣ щїїторї шї пентрѣ їно-
рандї. Дн їнноранда шї орѣїа теа дѣспре
асте лимбе, ам авѣт шї еѣ пїще семне
дѣпъ каре ам пѣтѣт кѣноаще тѣндределе
лор че пе дндоордола пе а поастрѣ шї
пе-о фѣчеа атѣт де повїлѣ шї дѣавѣтѣ,
днкът ла тодї дрѣганїї шї воїнїї леа ре-
мас їнїма тронк ла дѣнселе, шї мї се пар
кѣ се перде пѣтѣпѣл де ле ва перде
лімба поастрѣ.

Дакъ веї вої, еѣ ддї спѣїз семпеле
астеа зпѣл кѣте зпѣл, кѣ пѣ свѣт ом д'аїа
съ щїї талатѣл аскѣнс. Еѣ п'ам пїчї о
пїстѣ пе дѣмнеата ка пѣмѣї еѣ съ щїї
шї дѣмнеата пѣ. Прїп зрмаре:

Арт. 1. Кънд веї ведеа ворѣѣ днче-
пънд кѣ їс саѣ їз, съ щїї кѣ е препосїдїе
славонѣ шї неавънд че кѣта еа дн вор-
беле ромъпе, ддї дѣ съ прїченї кѣ ворѣе
ка їсноавѣ, їсвїре, їсвор, їсгонїре, їскодїре,
їсправѣ, їсѣвїре, їсѣрѣїре, їспас, шї кѣ
тот пеатѣл лор, свѣт славоне.

Арт. 2. Кънд веї ведеа ворѣѣ днче-
пънд кѣ за саѣ зѣ, съдї адѣчї аїнїте, ка
шї мїне, де завера; шї пе тоате ворѣеле

ачелеа съ пѣ ле іеі алтѣел декът ка піще венетічі аргаді. Де ещї маі маторелѣ, 'дї адвчї амінте че фъчае заверцііі; кѣм скоточїа прїп тóте алеа, деретека каселе, лѣа каіі дїп граждївл звзіа шї дї пвпеа дп саловѣл алтвїа шчл.: хеі віне, ѣнде веі ведеа ворвѣ къ дпчепе дела за, с'о щїі къ е ѣп кѣрат запоорожан, ор заверціѣ, ор завїстїитор дп лїмба та чеа ротѣлѣ: запїсѣл 'дї а пѣс ворѣа іскѣлїтѣрѣ (каре, кѣм 'дї ам спѣс. дпсемпеазѣ тѣп-жїтѣрѣ); ел 'дї а пѣс'о дп тѣлѣ ка съ те свскрїі кѣ еа, асеменеа кѣм шї заверцііі ддї пвпеа каіі прїп капчеларїіле пѣвлїче шї прїп салоапеле партїкѣларе. Че кѣта калѣл дп капчеларїе? че кавѣт іскѣлїтѣра дп скрїс? Нѣ везі дѣтпеата къ е завера кѣратѣ дп лїмѣл? Прїп ѣртаре: запїс задар, завїстїе, зѣвавѣ, зѣпѣчѣалѣ, зѣтї-кпїре, зѣгаз, зѣлог, зѣвалѣ, зѣпадѣ шї кѣ тот пеатѣл лор, съ щїі къ свѣт славонѣщї.

Арт. 3. Кънд ва дпчепе о ворвѣ дела препосїдїіле славоне по шї под, съ іеі віне а мїнте с'о черчетезї тѣлѣ, маївѣртос де веі сїмдї къ пѣ преа свѣл орї пѣ преа мїроасе а ротѣнеще; дптреавѣ пе ічі пе колеа, кѣм ам фѣкѣт шї еѣ. шї те веі дпкредїнда къ е славонѣ. Прїп ѣртаре ворѣе ка: поманѣ, подоавѣ, пове-сте, покѣїре, подорожпѣ, погорѣре, повѣрпїре, помопошпїдѣ, послѣшпїк, под-вадѣ, подвїг, шї алтеле свѣт слав.; свѣт звпеле шї кѣ па, ка павечерпїдѣ.

Арт. 4. Дакѣ щїі врео грѣматїкѣ шї 'дї о венї аша, съ вреї съ щїі шї тїпїі саѣ деклїнацііле шї конжѣгацііле лїмѣвеї дѣ-мїтале, веі ведеа тїчі ротѣнещї дп іе, ка дпшпѣрѣдїе, історїе, пѣвзпїе, кънд авзі дп-сѣ: апїе, епїе, ірпїе, ерпїе ка пїсанїе, вче-

пїе, отѣрпїе, вечерпїе, съ щїі къ асѣл де ворѣе саѣ тїпї пѣ ле авзі пѣлѣ ещї пе ценѣкїі матеї дѣмїтале орї дп каса пѣ-рїптеаскѣ; свѣт славоне.

Арт. 5. Авзі іарѣ рѣтдѣлѣ, дпѣ, влѣ, іа а мїнте къ кънд ераї копїл пѣ ле ав-зіаї ла матроана дѣмїтале матѣ. Дела дѣпса п'аї авзіт: дѣжѣрѣтдѣлѣ, дѣжковлѣ, шї прїп ѣртаре, васїлоавлѣ, рѣвлѣ, вѣ-кóвлѣ, шї алтеле асеменеа свѣт славоне.

Арт. 6. Фемїпїеле ротѣнещї терпї-пате дп ѣ шї дп е свѣт: челе маї тѣлѣ пречесе пѣмаї де о консóлѣ шї маї пѣдїп де дóлѣ, кънд шї ачелеа свѣт сїмнатїче ка гр, кр, вл, вр, пд, пт, шчл. ка романѣ, ротѣлѣ, зѣлѣ, фѣлтѣлѣ, тасѣ, лѣлѣ, цѣ-рѣ, арѣтѣрѣ, аратѣ, авзітѣ, вѣзѣтѣ, дпде-леасѣ, дпшпѣрѣтѣасѣ, гѣпѣлѣ, реціпѣлѣ, акрѣ, тїндѣ, фїпндѣ; ка тѣїере, веспе, фетее, оаїе, флоаре, свдоаре, рекоаре, вѣлѣтатѣ, шчл., адїкѣ фóрте лїне саѣ фóрте плане; пѣ везі сдрѣчїїле дп лїмба ротѣлѣ, саѣ кѣ тотѣл ла антѣпенѣлїтїа, декѣт дака ва пре-чѣде пѣлѣлїтїеї дóлѣ консóне ка: маРМѣ-рѣ, грїNDїлѣ, фамїЛлїе, лїТТѣрѣ, маР-Цїне, фѣпїNЦїне шчл., кънд еї ведеа дп-сѣ сдрѣчїїле саѣ ка рóта одороцітѣ, фѣрѣ ачест кѣвѣнт патѣрал де дóлѣ консóне съ щїі къ пѣ е тїп ротѣнеск: ка драгóсте, пакóсте, капїще, сїлїще, мїрїще. Ачестѣ ворѣе, де ар фї фост ротѣне саѣ чел пѣ-дїп патѣрале, с'ар фї пропѣндат, драгóсте, пакóсте, капїще шчл. Кънд веі ведеа дп-сѣ шї терпїнації дп аповїдѣ, алпїдѣ, ел-пїдѣ, апїдѣ, авїдѣ, апїдѣ, фрпїдѣ, ошпїдѣ, олпїдѣ, оппїдѣ шї алтале асеменеа атѣлчї авзі славона ворвїнд. Іар д'еї авзі арпїе, орпїк, алпїк, аспїк, авпїк, овпїк, олпїк, окпїк, съ щїі къ аї а фаче кѣ славонї. Авзі че

лімбъ плапъ ши ліпъ : „лаповіцъ (одатъ топ) дървовнік; солніцъ, гропніцъ, помелнік; каракатіцъ, кошніцъ, поможнік; лавіцъ, клополніцъ, дърковнік; гропніцъ, рѣкавіцъ, благочестнік, благороднік.“ Апоі съ пѣ ле кѣпоці? Е дестѣл съ фії ромъп, вѣпѣл меѣ чітітор, ши съ айві зрекіе ромъпъ, къ ле кѣпоці кѣт коло. Іар де ва фі зрекіеа кѣіва де алт анімал, пѣ тѣ пріпз.

Арт. 7. Авзі іар фіналѣ дп аш, зш, шаг, шѣг, арош, огош, окош, атѣпчі е тіп зпгзреск ши ворѣ е орі зпгзреаскъ орі зпгарізатъ : пѣшкаш, кѣррѣ(зш), вѣлтъ-шаг, ветешѣг, товарош, тогош, кокош шчл.

Арт. 8. Чіѣ, ціѣ, маі кѣ сеатъ свѣт тѣрчѣці адѣсе де фанаріоді. Боіапціс, воіапціѣ, калпакчіс, калпакчіѣ, тѣтзпціс, тѣтзпціѣ, топчіс, топчіѣ, калетціс, калетціѣ, араваціс, араваціѣ шчл.

Арт. 9. Лѣк, пе зпде се азде есте ворѣ тѣрчѣаскъ орі тіп тѣрчѣск; тѣрдар-лѣк, калавалѣк, тофлвзлѣк, челевілѣк шчл.

Арт. 10. Термінацііле дп а, еа, іа, свѣт асеменеа тіпі тѣрчѣці; тарапана, пара, сака, салтана, карвасара, іпдріпеа, воіа; пріп зрмаре ши фіналеле вѣдѣгъпте дп деклінаціа а чіпчеа дп а, ла поі, ши дп ао ла machedono ромъпі, се вѣд кѣрат къ пѣ свѣт ромъпе, кѣчі ла плѣрал, дши віп ши еле, ка тоате, ла орідіпеа, ши градѣл лор чел класік :

Рондѣреа, рондѣреао, рондѣрелле (рондѣреллъ.)

Флорічеа, флорічеао, флорічелле (флорічеллъ.)

Тѣртѣреа, тѣртѣреао, тѣртѣрелле, (тѣртѣреллъ.)

Порѣтѣеа, порѣтѣеао, порѣтѣелле, (опрѣтѣеллъ) шчл.

Маі свѣт ши алте семпе, каре нефіпнд цеперале чі фѣрте дп парте ши мпвдіоасе, ле лас, кѣчі се фаче маі тѣлтѣ ворѣ де-кѣт ресѣлат; ши ворѣа тѣлтѣ, сѣрѣчіа отѣлѣі. Кѣпд воіѣ дпчепе ши ла ачелеа, дці фак ши епілогѣл сѣдці іа дп пічоаре вокавѣларѣл, сѣ рѣтѣіе мптітел, пе лѣпгѣ дѣпсѣл; ши еѣ вокавѣларѣл воіѣ сѣ фіе зпде о фі.

Акѣт дѣтпнеата, щіпнд ачестеа, вѣпѣл меѣ амік, ши маі дѣпд ши дпн тѣпні, маі кѣтѣпд ши пріп дікціонаре, маі дптревѣпд ши пе алці; те дешѣпці одатѣ къ щіі кѣт ши міне, ва тѣ ши дптрѣчі. Кѣ пѣ е врео невоіе маре сѣ щіе чінева врео 1100 де ворѣе.

Modalitatea alecerii de episcopii românești din Transilvania.

Дакъ ромъпні трансілвані ар фі пѣтѣт фі дп старе де аші адѣпа ши пѣстра зп архів маі векіѣ чел пѣціп ла векеа лор мп-трополие, пѣптрѣ ка ачелаш сѣ треакъ ка ередітате ла зпа дпн епіскопії, атѣпчі поі дп дескріереа практизѣрії дрептѣлѣі де алецереа епіскопѣлѣі, — ал ачестѣі дрепт атѣт де скѣтп ши атѣт де тѣлт дпсемпѣ-торіѣ пѣптрѣ орі каре конфесіе релѣцеѣѣс — п'ам фі сіліді а піпѣі преа тѣлт пе дп-тѣперек.

Кѣткъ клерѣл ромъпеск авѣ дрепт де алецере, адеверѣазѣ : 1) Апрователе. 2) Історіа дѣпѣ архівѣл мптрополиеі Бѣкзѣ-щілор (везі Лесвюдакс, кѣчі дпн треі а-леші се хіротопіа зѣл). 3) Некѣртмата

практикѣ, кареа дела мѣтрополїа Албеї трекѣ дупревозѣ къ дрептѣл асѣпра епископіеї Фьгьраш - Блажѣлѣ. Деспре епископіа невнѣтъ цѣм пѣмаї атѣта, къ ачешаш прїп трїмитереа къторва епископі сѣрвѣ дичепѣнд де свѣт Марїа Тересїа пѣлѣ ла а. 180⁹/₁₀ дшї перѣвсе дрептѣл де алецере, кънд апої ферїчїтѣл монарх Франдїск дл рестїтѣлї. — Шї іатѣ деспре модалїтатеа ачестеї алецереї не днсѣрчїнарѣм а ворвї ачї пѣдїне, маї вѣртос дѣпѣ че днсле фолле венѣдїї (Blätter für Geist Nr. 42, 43) шї маї тодї патриодїї се интересавѣл фоарте де ачешаста. Фїе каре днтреавѣ: Дакѣ се ва да воїе: към, прїп чїне се ва фаче алецереа? Рѣспнвсѣл чел маї лѣмѣрїт ар фї сѣл дѣа архївѣл дїн Сївїїѣ; днсѣ о спаймѣ шї мїраре стрїїпѣл къпрїасе не тодї къдї авзїрѣ, къ дн ачелаш нїчї тѣкар дела а. 1810 нѣ се афлѣ нїчї о ѣрмѣ, нїчї зп докѣмент мѣртѣрїсїторїѣ пентрѣ модалїтатеа ачелї алецереї. — Кѣтѣ порочїре къ дн ачешастѣ днтредїѣраре аша фаталѣ вѣвѣл Петрѣ Маїор дн історїа са весерїчешскѣ скѣпѣ де перїчѣне чел пѣдїн декретеле прївїтоаре ла алецере шї денѣмїре шї інстрѣкдїа датѣ де монархѣл повлѣї епископ Васїліе Мога дн 19 пѣнтѣрї. —

Дечї де знде сѣ афлѣм деспре модалїтатеа алецереї епископѣлѣ невнѣтъ? Нѣмаї дїн спѣса челор карїї пайнте къ 36 ауї ера дн врѣстѣ де жѣне шї аѣ меморїе маї вѣнѣл. Днсѣ чїне ар кѣде? Ної дїн партене днскѣ нѣ дедерѣм нїчї песте зѣл каре деспре ачешаста сѣ цїїе маї мѣл дѣкѣт есте дн П. Маїор. Кѣ алецереа се фѣкѣ ла Тѣрда

дн фаца комїсарїлор анѣме денѣмїдї прїп гѣвернѣ; къ протопопїї фѣсерѣ алегѣторїї, — атѣта цїам шї ної. Се днтреавѣ днсѣ, нѣ кътва ера алегѣторї шї о парте дїн преодї. Кѣчї адїкѣ дѣпѣл практика пѣзїтѣл пѣлѣ астѣзї ла клерѣл зѣїт алегѣторїї сѣлѣт: а) протопопїї; б) къте зп денѣтат преот алес де тодї преодї фїекѣрѣ прїопрїат; ч) къте зп преот нотарїѣл пѣмїт де фїекаре прїопрїо мѣлгѣ сїнешї. Фїекаре дїн ачелї алегѣторї скрїе не о хѣртїоарѣ къте зп пѣме, не каре дн фїрка лѣї Dzeѣ дн афлѣ денѣл де архїпѣсторїе, мерѣе ла маса комїсарїлор, арѣвкѣ днтрѣо зрѣл хѣртїоара днфѣшѣратѣ. Дѣпѣ че дшї дедерѣл вѣтѣрїле къ тодїї, зрѣла се дескїде, вѣтѣрїле се пѣмѣрѣл, шїдїн тодїї, ачелї треї карїї довѣндїрѣл вѣтѣрї маї мѣлте се трек ла зп докѣмент, се свїдѣерн Маїестѣдїї спре конфїрмарѣе зѣлїа дїн треї; іар вѣтѣрїле се ард тоате дн фаца адѣпѣрїї, ачї дн мїжлокѣл весерїчелї, днскѣт фїекаре вѣтїзант аре а фї рѣспнзеторїѣ пентрѣ ал сѣл пѣмаї Dzeѣлѣ шї Хрїстосѣлѣ сѣлѣ, каре кїемасе не челї доїспрезече шї не челї шептезечї шї дої.

Кѣм ва фї ла невнїдї, дн ачесте мїнѣте цїїе сїнгѣр чел де свс; пентрѣ къ...

Chronicon Fuchsio-Lupino-Oltardianum, sive Annales hungarici et transsilvanici, opera et studio clarissimorum doctissimorumque virorum Simonis Massae et Marci Fuchsii, pastorum Coronensium, nec non Christ. Lupini et Joannis Oltard, Pastorum Cibiniensium concinnati etc. etc. Edidit Josephus Trausch, Coronensis Pars I. Coronae, 1847, се вїнде къ 1 ф. 40 крї арѣ.